



desipahi@hurriyet.com.tr

twitter.com/desipahi

facebook/desipahi

DENİZ  
SİPAHI

# Siyasi kulisler hareketli seçimler çekişmeli olur

■ ZİRVEDE önemli bir görüşme vardı.

**Cumhurbaşkanı Erdoğan ve MHP lideri Devlet Bahçeli** buluşarak önümüzdeki yerel seçimler başta olmak üzere Türkiye'nin birçok meselesini ele aldı. Bu görüşmeler ve satır aralarında verilen mesajlar çok önemli.

Çünkü önümüzdeki yerel seçim takvimi oluşmaya başladı.

Muhalefet kanadına bakacak olursak ittifak kapıları kapanmış değil ama 14 Mayıs öncesindeki havanın bir daha yakanması zor gözüküyor.

**Gelecek ve Saadet Partileri ittifak yapacaklar; DEVA bu ittifaka katılacak mı yakında göreceğiz.**

**CHP'de Kurultay süreci bitmeden** yeni bir adımın da atılması beklenmiyor.

**İYİ Parti kendi adaylarıyla seçimlere hazırlanıyor ama İstanbul ve Ankara'da şartlar değişebilir, farklı stratejiler de ortaya konabilir.**

**Cumhur İttifakı ise çok daha rahat...**

**Erdoğan-Bahçeli görüş-**

mesi o yüzden de önemlidir.

AK Parti ve MHP heyetleri bir süredir ittifak yapılabilecek kentlerle ilgili çalışmalar yürütüyordu.

Bu çalışmaların bir noktaya geldiği; liderlerin de bu ana plan üzerinden geçtikleri söyleniyor.

Söyle özetleyebiliriz; MHP birçok kentte kendi adaylarıyla seçimlere girecek.

Ama İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere bazı büyükşehirlerde ortak aday çıkarılması fikrine de sıcak bakıyor.

Özellikle bu üç ilde AK Partili adaylar desteklenecek, bazı ilçelerde de MHP'li adayların olabileceği ilk etapta konuşuluyor.

O yüzden bu seçimler değerlerine göre çok daha çekişmeli geçecektir.

CHP'de üç büyükşehirde mevcut adaylarla devam edilmesi görüşü hakim...

**Mansur Yavaş'ın Ankara'da, Ekrem İmamoğlu'nun İstanbul'da adaylığı netleşti. Tunç Soyer'in adaylığının da yakında açıklanması bekleniyor.**

**İzmir'de Ümit Özlaş**

**İYİ Parti'nin aday ve**

**iddialı...**

AK Parti MHP desteğini alarak bir aday çıkaracak.

Birçok isim elbette konuşuluyor.

İlk tercih İzmir'in yakından bildiği, tanıdığı, sivil toplum örgütlerinde deneyimli bir isim çıkarmak.

Ancak son günlerde siyaseti iyi bilen bir ismin bu süreçte daha başarılı olacağı görüşü de hakim...

**Hamza Dağ** en çok konuşulan isim...

Yine kulislerde bir **kadın aday** fikrinin öne çıktığını da yazmıştım.

İzmir'deki siyasi iklim, sivil toplum örgütlerindeki kadınların ağırlığı ve toplumun önündeki kadın fikir önderlerinin çokluğundan dolayı AK Parti'nin İzmir'de bir kadın adayla daha çok oy alacağını söyleyenler de var.

Geçen gün yazdım.

Kulislerde en çok dile getirilen isim İzmir milletvekili **Ceyda Bölünmez Çankırı...**

İki dönemdir İzmir'de olan **Çankırı**, kamuoyunun yakından bildiği biri...

Siyasetin koridorlarında dolaşan isimleri aktarmaya devam edeceğiz.

yaratıyor.

Bu araştırmaların sanayiye olan katkısı nedir. Hem gelir, hem patent açısından üniversite ekonomiyeye nasıl bin katkı sağlıyor.

Gerçekten de kriterler önemli...

Aslında her kurumun bütün bu ilkeleri önüne alıp yeniden düşünmesi gerekir. Yanılıyorsa ne olur?

## GÖNÜL İSTER Kİ listelerde izmirli üniversite de olsun

■ DÜNYA üniversiteleri sıralama kuruluşu **Times Higher Education (THE)**, 2024'ün en iyi üniversitelerini açıkladı. Bu listelerde gözüm hep Türk üniversitelerini arıyor. Ve sonra da İzmir üniversitelerinin olup olmadığına bakıyorum.

1904 kurumun sıralandığı listede Türkiye'den 75 üniversite yer aldı. İlk 1000'e 11 Türk üniversitesi girdi. ODTÜ, Koç ve Sabancı Üniversiteleri ise ilk 500'e girmeyi başardı.

Bu yıl da dünyanın en iyi yükseköğretim kurumu 8 yıldır olduğu gibi Oxford Üniversitesi oldu. Dünya sıralamasında Oxford'u ABD'den Stanford Üniversitesi ve Massachusetts Teknoloji Enstitüsü izledi. Bu yıl da ilk 10 sırayı İngiltere ve ABD'deki üniversiteler paylaştı.

Türkiye'ye gelince... **ODTÜ'nün** büyük bir sıçrama yaptığı görüldü.

Ardından **Koç ve Sabancı** geliyor. Üç üniversitemizi de kutluyorum.

Gönül ister ki; İzmir'den de üniversitemiz bu sıralamalarda olsunlar...

Bir gün olacak ama yolumuzun uzun olduğunu çok iyi biliyorum.

Bir ülkenin kalkınmasında en önemli kriterlerden biri de eğitim...

Elbette ODTÜ yıllardır kurumsal yapıyla bu tabloyu hak ediyor.

Koç ve Sabancı da; eğitim kadrosuna ve öğrencilerine verdiği imkanlarla arayı kapatıyorlar.

Ben İzmir'in de birçok açıdan eğitimde hedeflerini büyütmesi gerektiğini düşünüyorum. Kentlerin enerjisi de bazen bu hedefte yardımcı oluyor.

O yüzden üniversitemizin gelecek planlarını buna göre yapmalılar.

## 500 büyükte 131 Egeli

■ **İSTANBUL Sanayi Odası'nın** açıkladığı üretimden satışlara göre Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nda kanuni merkezi Ege Bölgesi olan 81 firma yer bulurken, üretim tesisleri Ege Bölgesi'nde bulunan ancak kanuni merkezleri farklı bölgelerde olan 50 firma listeye girdi. Böylelikle **Ege Bölgesi'nden listeye giren firma sayısı 131'e ulaştı.** Her fırsatta yazıyorum. Ege Bölgesi ve elbette İzmir; tam bir üretim üssüdür. Türkiye'nin ilklerini yapan şehirlerdir ve ihracat yapan önemli şirketlere sahiptir. Bu istatistikler de bunu kanıtıyor.

“

*Erdoğan Bahçeli zirvesi gösteriyor ki; büyükşehirlerde Cumhur İttifakı ortak adaylar çıkarabilir. Zaten heyetler bir süredir çalışıyor. CHP'de kurultay bitmeden yol haritası belirlenmeyecek. Ancak koridorlar hareketli, isimler şimdiden konuşuluyor.*

”

## Bu kriterleri alın ve özeleştirin yapın

■ **TİMES Higher Education (THE)** bu değerlendirmeyi yaparken neleri kriter olarak alıyor. Üniversiteler **5 alanda; 18 ayrı performans göstergesi** üzerinden değerlendiriliyor.

Öğretme ve öğrenme ortamı; araştırma ortamı...

Araştırma sayısı, buradan sağlanan gelir ve bu araştırmaların kurumun

itibarına yaptığı katkı...

Araştırmaların kalitesi... Alıntının etkisi, araştırmanın gücü, araştırmaların mükemmelliği ve araştırmanın etkisi istenen kriterler arasında...

Üniversite dışarıdan nasıl görüntüyor. Olduğu ülke kadar uluslararası arenada nasıl algılanıyor. Personeli, öğrencileri, ve araştırma kadrosu nasıl bir etki



**Kamu enerjide yükseldi, gıdada alt ligin yolunu tuttu**

# KAMU ŞİRKETLERİ ÖZELİN HIZINA YETİŞEMEDİ

Türkiye'nin 500 büyük sanayi devi arasında geçmişte üst sıralarda olan kamu şirketleri, düşüşe geçerken 2022'de 148.7 milyar TL'lik satışa karşılık 152 milyar TL'lik borca ulaştı



Sayime  
BAŞÇI

PANDEMİNİN etkilerinden hızlı bir çıkışın yaşandığı ve yüksek iç taleple piyasanın canlı kaldığı

2022'de sanayi devleri satışlarını ikiye katladı, kamu şirketlerinin büyük bir kısmı ise özel şirketlerin hızına yetişemedi. **Istanbul Sanayi Odası'nın** hazırladığı 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nda bu yıl 9 kamu kurumu devler liginde yer alırken, enerjideki yükselişe karşılık geçmişte ilk 100'e adını yazdıran gıda alanındaki kamu şirketleri, sıra kaybı ile ikinci 500 listesinde düşme hattına doğru ilerledi. 2020'de Türkiye'nin en büyük 100 sanayi kuruluşu içinde olan Et ve Süt Kurumu (ESK), 2021'de 1.5 milyar TL'lik satış ile 314'üncü sı-

raya düşerken, 2022'de ise 2.4 milyar TL'lik satış ile 406'ncı sıraya geriledi.

## İLK 100'DEN DÜŞTÜ

Bir başka tartışmalı kurum olan ÇAYKUR yine 2020'deki 74'üncü, 2021'deki 89'uncu sırası ile en büyük 100 kuruluş içinde yer alırken, 2022'de 7.9 milyar TL'lik satışla 106'ncı sıraya

düştü. Türkiye Şeker Fabrikaları ise 61'inci sıradan 2022'de 85'inci sıraya kadar geriledi. Listede yükselenler arasında ise 52'nci sıradan 11'inciye yükselen EÜAŞ ve 34'üncü sıradan 21'inci sıraya yükselen TPAO yer aldı. Türkiye Raylı Sistem Araçları Sanayi AŞ (TÜRASAŞ) ise bu yıl listeye ilk kez giriş yapan kamu şirketi oldu.

## Borçlar 152.3 milyar TL'ye ulaştı

**ARAŞTIRMA** sonuçlarına göre listede 500 sanayi devi arasında yer alan 9 kamu şirketinin toplam üretimden satışları 148 milyar 728 milyon TL'ye ulaştı. Söz konusu şirketlerin toplam borçları ise 152

milyar 393 milyon TL'ye kadar çıktı. Bunun 104 milyar TL'sini kısa vadeli borçlar oluşturdu. Toplamda 37 bin 825 kişinin istihdam edildiği 9 kuruluşta 11.4 milyar TL'lik maaş ve ücret ödemesi gerçekleşti.

### 9 kurumun 2 yıllık performansı

Kurum	2021 sırası	2021 cirosu (milyon TL)	2022 sırası	2022 cirosu (milyon TL)	Değişim (%)
EÜAŞ	52	7.486	11	53.875	619
TPAO	34	10.421	21	32.696	213.7
Eti Maden	36	9.997	33	23.077	130.8
TÜRKŞEKER	61	6.046	85	10.193	68.5
TKİ	81	4.711	89	9.378	99
ÇAYKUR	89	4.404	106	7.953	80.5
MKE	121	3.489	137	6.823	95.5
ESK	314	1.591	406	2.488	56.3
TÜRASAŞ	-	-	463	2.241	-



# Antalyalı firmalarımızı **ATSO BAŞKANI ALİ BAHAR:** tebrik ediyorum



**İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından geleneksel olarak yayınlanan Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Yılı Raporu açıklandı. 7 firmanın girdiği listeye ilgili konuşan ATSO Yönetim Kurulu Başkanı Ali Bahar "Antalya'nın ekonomik gücünü vurgulayan bu başarıları kutluyorum. Antalya Ticaret ve **Sanayi Odası** üyeleri olan firmalarını tebrik ediyor, önümüzdeki yıllarda daha fazla Antalya firmasının bu prestijli listeye girmesini diliyorum" diye konuştu.

Antalya'nın bir **sanayi** kenti olma yolunda emin adımlarla ilerlediğine dikkat çeken ATSO ve

Antalya **OSB** Başkanı Ali Bahar "Elde edilen bu başarının mimarı **sanayicilerimiz** ve çalışanlarımızdır. Tüm **sanayicilerimizi**, Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu Listesinde yer alan firmalarımız nezdinde kutluyor ve teşekkür ediyorum" ifadelerine yer verdi.

Merkezi Antalya dışında olup, üretim faaliyetlerini Antalya Organize **Sanayi** Bölgesi'ndeki tesislerinde sürdüren firmalar ile birlikte Antalya'dan Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu Listesindeki toplam firma sayısının altıya yükseldiğini söyleyen Başkan Bahar "ATSO'ya Antalya Serbest Bölge Şubesi olarak kaydı bulunan firma ile birlikte, Batı Akdeniz'den yedi firma **İSO 500** listesine girmiş oldu" diye konuştu. **İHA**



# İSO 500'deki sanayicilerin 94'ü gıda sektöründen

“ Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** kuruluşu listesindeki şirket sayısında 94 taneyle gıda firmaları zirvede yer aldı. Gıda firmalarının üretimden satışlarının toplamı 467 milyar lirayı aştı. **Onu 241 milyar lirayla elektrikli teçhizat imalatı yapan şirketler, 240,5 milyar lirayla elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım sektörü takip etti.**

**İ**stanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarına göre, en büyük 500 şirket, 24 sektörde toplandı. Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** kuruluşu listesindeki şirket sayısında 94 adetle gıda firmaları zirvede yer alırken, onu 77 ile 'ana metal **sanayi**', 43 şirketle 'motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı' takip etti. Gıda sektöründeki 94 işletmenin üretimden satışlarının toplamı 467 milyar lirayı aştı. Onu 241 milyar lirayla elektrikli teçhizat imalatı yapan şirketler, 240,5 milyar lirayla elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım sektörü

takip etti.

## TEKSTİL FİRMALARININ SAYISI 32'YE GERİLEDİ

Listeye 'kimyasal ürün imalatı' sektöründen 40, elektrikli teçhizattan 33, tekstilden 32, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatından 27, 'kauçuk ve plastik' ile 'fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve

teçhizat hariç)' sektörlerinden 20'şer şirket yer aldı. Tekstil sektöründen listeye giren şirket sayısının 46'dan 32'ye düşmesi, elektrikli teçhizat işletmelerinin ise 29'dan 33'e yükselmesi dikkat çekti.

## MAKİNE EKİPMAN İMALATI 17 FİRMAYLA LİSTEDE

Elektrik, gaz, buhar ve

havalandırma sistemi üretim ve dağıtım 17, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı 16, kağıt ve kağıt ürünleri 15, giyim 11, madencilik ve taş ocakçılığı 10, temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı ile diğer ulaşım araçlarının imalatı sektörleri 7'şer şirketle listede kendine yer buldu. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç) ile bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatından 6'şar, içecekten 5, mobilya ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatından 4'er, diğer imalatlardan 3, tütün ürünlerinden 2, kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılmasından 1 şirket listeye girdi.

## Üretimden satışlarda zirve ana metal **sanayinin**

**İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında listeye giren şirketlerin üretimden satışlarının 4,5 trilyon liraya yükseldiği belirtilmiştir. Listede isminin açıklanmasını istemeyen bazı şirketler hariç**

incelendiğinde, üretimden satışlarda başı 874 milyar lirayla ana metal **sanayi** cektii. İkinci sırada, 4 şirketle kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı yapan işletmeler yer aldı. 4 şirketin satışları 647 milyar lira oldu.

# EN BÜYÜK 500 LİSTESİNE Egeli firmalar damga vurdu

**İSTANBUL Sanayi Odası'nın** açıkladığı üretimden satışlara göre Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu Araştırması'nda kanuni merkezi Ege Bölgesi olan 81 firma yer bulurken, üretim tesisleri Ege Bölgesi'nde bulunan ancak kanuni merkezleri farklı bölgelerde olan 50 firma listeye girdi. Böylelikle Ege Bölgesi'nden listeye giren firma sayısı 131'e ulaştı.

## EN BÜYÜĞÜ TÜPRAŞ OLDU

**İSO** ilk 500 listesinde İzmir'den 38 firma yer alırken, Manisa 14, Denizli 10 firmayla sıralandılar. Balıkesir'in 7 firması Türkiye'nin **sanayi** devleri arasında girdi, Aydın 5 firmayla temsil edildi. Kütahya 3, Uşak ve Muğla 2'ser firmayla listede yer buldu. İzmir Aliğa'da rafinerisi bulunan TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. Türkiye'nin en büyük **sanayi** kuruluşu olurken, ikinci sıraya başka bir İzmirli rafinerisi Star Rafineri A.Ş. adını yazdır-



**İSO** ilk 500 listesinde İzmir'den 38 firma yer almaya hak kazandı.

dı. Socar Grubu şirketlerinden **İSO** 500 listesinin gediklilerinden Petkim Petrokimya Holding A.Ş. 25. sıranın sahibi oldu. **İSO** 500 Listesine 19. Sıradan giren Vestel Beyaz Eşya San. ve Tic. A.Ş. Ege Bölgesi sıralamasında üçüncü, Manisalı firmalar arasında birinci firma konumunu sürdürdü. Vestel Elektronik San. ve Tic. A.Ş. ise; 38. oldu.

Denizli'nin ihracat şampiyonu Er-Bakır Elektrolitik Bakır Mamulleri A.Ş., Denizli firmaları arasında birinciliğini sürdürürken, Türkiye genelinde listede 34. sıranın sahibi oldu. Aydın firmaları arasında en üst sırada Zorlu Doğal Elektrik Üretimi A.Ş. yer alırken, firmanın Türkiye geneli sıralaması 296. Sıradan 208. Sıraya yükseldi.



# 'Yeni çağın sanayisine adapte olmalıyız'

**TİCARET** stanbul Sanayi Odası (İSO) eylül ayı meclis toplantısı, "Yeni Çağın Sanayisi için Dönüşüme Hazırlanırken; 2022 İSO 500 Sonuçlarının Sanayimiz ve Ekonomimiz Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı ana gündem maddesiyle gerçekleştirildi. Toplantıda konuşan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "Değişmeyen ayakta kalamayacağı bir dünyadayız. Açıkladığımız İSO 500 Büyük sonuçları da 21. yüzyılın sanayi gücüne ulaşmak için vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmamız gerektiğini ortaya koyuyor" dedi.

"İSO 500'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısına bakıldığında sanayimizin bu alanda daha istekli olması gerektiği açık" diyen Bahçivan, "Çünkü



İSO 500 içinde AR-GE yapan kuruluş sayısında, 2013'ten itibaren görülen kademeleli artış, 2018'den sonra durağanlaştı. 2021'de 265 olan AR-GE yapan kuruluş sayısı, 2022'de 260'a geriledi. Bu şirketlerimizin 2022'de yaptıkları AR-GE harcamaları 16 milyar TL'yi aştı. Bu durum 2021'e göre yüzde 80'nin üzerinde bir ar-

tışa işaret etse de, sanayi kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü AR-GE harcamalarına ayırmaları düşündürücü" ifadesini kullandı.

## FAİZLER ARTTI TÜKETİM EĞİLİMİ AZALDI

Bahçivan şunları söyledi: "Tüketici kredi faizlerinin artmasıyla da tüketim eğilimi azaldı. Bu da ihracatın geriye çekildiği bir dönemde, sanayi üretimini destekleyen güçlü iç talebin de bir miktar zayıflamasına neden olacak. Faiz artırım sürecinin bir başka çıktısı ise etkilerini bir süredir görmeye başladığımız üzere, sanayicimizin finansman maliyetlerindeki belirgin artış olacak."



## TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU ARAŞTIRMA SONUÇLARI

YENİ ÇAĞIN SANAYİSİNE  
ADAPTE OLMALIYIZ

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "ISO 500 Büyük sonuçları da 21. yüzyılın sanayi gücüne ulaşmak için vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmamız gerektiğini ortaya koyuyor" dedi

## Çağlar ÇAĞATAY

Istanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, ISO Meclisi'nde Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 sonuçlarını değerlendirdi. ISO 500 Büyük araştırmasının sanayinin teknolojik yapısı hakkında önemli ipuçları verdiğini söyleyen Erdal Bahçivan, "Teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde biz sanayicilere

büyük görevler düşüyor" dedi. Cumhuriyetin 100'üncü yılının kutlandığı 2023'te ISO 500 Büyük çalışmasının da 55'inci kez kamuoyu ile paylaşıldığını ifade eden Bahçivan, "Ana gündem maddemizde de vurgulandığı gibi yeni çağda yeni sanayi için dönüşüm hazırlığı içindeyiz. Teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde biz sanayicilere büyük görevler düşüyor. Açıkladığımız ISO 500 Büyük sonuçları da 21. yüzyılın sanayi gücüne ulaşmak için vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmamız gerektiğini ortaya koyuyor."

## YÜKSEK TEKNOLOJİYE GEÇİŞTE PATİNAJ VAR

ISO 500 Büyük araştırmasının sanayinin teknolojik yapısı hakkında önemli ipuçları verdiğini söyleyen Bahçivan, "2022 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığı görülüyor. Bu grubun payı bir önceki yıla göre 5,3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı 4,4 puan düşüşle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknoloji sanayileri grubunun payı 1,1 puan düşüşle yüzde 27,2'ye gerilemiş durumda. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayileri

grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2 olsa da yapısal bir değişime işaret etmekten henüz uzak bir görünüm sergiliyor. Yaratılan katma değerlerin teknoloji yoğunluğuna baktığımızda, özellikle son yıllarda düşük teknolojiden orta-düşük teknolojiye doğru bir kayma dikkat çekiyor. Ama orta-düşükten orta-yüksek teknolojiye, orta-yüksek teknolojiye yüksek teknolojiye geçişte ise bir patinaj söz konusu" diye konuştu.

Bahçivan, "Araştırmamız sanayimizin zorlu bir yılı güçlü bir performansla tamamladığımızın bir kanıtı niteliğindedir. Zira sanayi devlerimizin birçok temel göstergede azımsanmayacak iyileşmelere imza attığı görülüyor. Öte yandan gerek küresel ve yerel ölçekteki birçok makro gösterge ve gelişme, 2023'ün sanayicilere çok daha zorlu koşullar sunduğunu bize gösteriyor" ifadelerini kullandı.

Bahçivan, "Hepimizin beklediği ve oda olarak da destek verdiğimiz, üzerinde özenli bir çalışma yapılarak kısa süre önce açıklanan 'Orta Vadeli Programı' da çok önemsedığımızı vurgulamak istiyorum. Kararlılıkla uygulanmasını beklediğimiz Orta Vadeli Program'ın başarısının, ülkemizin uzun süredir ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını da sağlayacağına inanıyorum" ifadelerini kullandı.

500 büyük şirketin  
94'ü gıda sektöründen

Istanbul Sanayi Odası (ISO) tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarına göre, en büyük 500 şirket, 24 sektörde toplandı.

Söz konusu araştırmada en fazla şirketin yer aldığı sektör 94 firmayla gıda ürünleri oldu. Söz konusu sektörün şirket sayısı önceki yıla göre 1 artmış oldu. Gıdayı 77 şirketle "ana metal sanayi", 43 şirketle "motorlu kara taşıt, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork)

imalatı" takip etti. Listeye "kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı" sektöründen 40, elektrikli teçhizatın 33, tekstilden 32, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatından 27, "kauçuk ve plastik" ile "fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)" sektörlerinden 20'şer şirket yer aldı. Tekstil sektöründen listeye giren şirket sayısının 46'dan 32'ye düşmesi, elektrikli teçhizat işletmelerinin ise 29'dan 33'e yükselmesi dikkati çekti.



## GÜNDEM ve GERÇEKLER

Murat  
Sururi  
Özbülbül

mozbulbul@yahoo.com

Ucuz emek  
kurtuluş getirmez!

**İ**stanbul Sanayi Odası Başkanı Erdal Bahçivan'dan artan yabancı işçi istihdamıyla ilgili son derecede dikkat çeken bir açıklama geldi. Erdal Bahçivan'a birtakım iş insanları ve politikacılar tarafından sıklıkla dile getirilen "mülteciler giderse çalıştırarak eleman bulamayız, sanayide çöküş olur" söylemleri hakkındaki görüşü soruldu.

Bahçivan, bu soruya açık yüreklilikle cevap verdi ve "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına gelecek demografik ve sosyolojik yapısını sıkıntıya sokacak ve tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşmaya biz ISO olarak net olarak karşıyız" dedi.

ISO Başkanı, Türkiye'nin sanayisine nitelik, akıl ve değer katacak olan yabancı işçiler konusunda sıkıntı olmadığını ancak nitelik getirmeden sadece ucuz emeğe dönük boyutuyla yabancıların ekonomiyeye destek katmasını doğru bulmadıklarını belirten Bahçivan, "Bu bizi sonu olmayan bir yolculuğa doğru götürür" uyarısında bulundu.

**Ben de bir ekonomist olarak Erdal Bahçivan'ın bu görüşüne sonuna kadar katılıyorum ve her cümlesinin altına imzama da atarım.**

Görünen odur ki AKP iktidarı kalkınma yaratmayı başaramayınca bazı akli evvellerin telkinine boyun eğdi ve üretimi devam ettirebilmek için yan köle olarak herhangi bir sosyal ve hukuki güvenceyi olmadan ucuz çalışmaya razı olacak ucuz iş gücü ithaline kapıları açtı.

Sınırlardan kaçak geçişlere göz yumup ne idüğü belirsiz, kim olduğu ve ne için memleketi girdiği bile bilinmeyen milyonlarca kaçığın ülkeye girişine sebep olan iktidar ümmet kardeşliği adı altında bazı patronlara yan köle ucuz iş gücü sağlamış oldu.

Peki, sağladı da ne oldu?

Ekonomi düze mi çıktı?

Ciddi bir üretim patlaması mı yaşandı?

Elbette ki hayır, olan şu oldu: **Türkler işinden oldu fabrikalara, tarlalara, atöyelere yabancılar doldu...**

Eee bunlar insan, makine değil ki doğal olarak gelirlerken yanlarında dünya görüşlerini, yaşam biçimlerini ve insana özgü diğer sorunları da getirdiler.

Bakın açıkça söyleyeyim; kendi dilinde doğru dürüst okuma yazma bile bilmeyen niteliksiz insanlardan Türkiye'mize bir hayır geleceğini düşünmek bile abesle iştirğaldir.

Bu milyonlarca kaçığın yaratacağı demografik, sosyal ve siyasal sorunları bir kenara bırakalım sadece ekonomide ortaya çıkaracakları sonuç işsiz kalan, gelir seviyeleri düşen ve yoksullaşan emekçiler olacaktır.

Peki, bu ucuz iş gücü ülke kalkınmasına bir fayda sağlayacak mıdır?

Elbette hayır!

**Kalkınmak ve zenginleşmek için öncelikle katma değeri yüksek ürünler üretmeyi bilen nitelikli iş gücü gerekir.**

Bakın dünya artık eski dünya değil!

Pamuk ya da şeker kamışı plantasyonlarında boğaz tokluğuna çalıştırarak köle bularak kalkınıp zenginleşmek artık mümkün değildir.

Günümüzde zenginleşme ve kalkınmanın yolu köle emeğinden ya da emek sömürsünden değil bilgi sahibi nitelikli işveren ve iş gücü sahibi olmaktan geçmektedir.

Önün bunun, el âlemin gazına gelip bazı yetersiz iş insanlarına ucuz emek sağlayacağım diye ülkenin sosyal ve demografik yapısını oynamak emin olun çokluk çocuğumuz, torun torbamız için çok ama çok ciddi bir beka sorunu yaratacağıdır.

Tamam, iktidar partisi AKP bu konuda kayıtsız olabiliyor, cumhuriyetimizin bekasını düşünmekten de kaçınıyor ama MHP dâhil muhalefetin mecliste çoğunluğu var, bunlar bir araya gelip gerekli yasalardan çıkararak bu vahim gidişatı durdurabilecek önlemler alabilir.





## EKONOMİDE GÖRÜNÜM

Burak Arzova

burak.arzova@nbe.com.tr

**2**022 yılı Eylül 2021'den itibaren başlayan Ortodoks olarak adlandırılan ancak kimsenin ne olduğunu anlamadığı ekonomik kararlar ve kararsızlıklar bütünü neticesinde yüksek enflasyon ortamında geçen bir yıl oldu.

Ülke toptan fakirleşti. Ancak satış döneminde görülebilecek bir hızla enflasyon arttı. Alım gücü düştü. Büyük şehir meydanlarına tanzim satış mağazaları kuruldu. Gıda perakendecileri hedefe konularak cezalandırma yoluyla enflasyonla mücadele edilmeye çalışıldı. Böylece enflasyonla mücadele edildiğine halk inandırılmaya çalışıldı. Milli paramız eridi. Eskiden alışverişe gittiğimiz ülkenin vatandaşları kur artışının yarattığı kendilerince ucuzlama nedeniyle mağazalarımızı hatta eczanelerimizi bile adeta talan etti.

Alım gücümüz düştü. En çok etkilenenler sabit gelirliler oldu. Yanlış politika tercihi neticesinde konut fiyatları arttı. Kiralar inanılmaz rakamlara çıktı. Çocuklara verdiğimiz harçlıklar yetmemeye başlayınca, çocuklarımız da enflasyonla tanıştı.

Bunların hepsini birlikte yaşadık. Asgari ücrete dolar cinsinden tarihi yüksek seviyelerde zam yapılmasına karşın, yüksek enflasyonun devamı ücretleri sildi süpürdü. Emeklilerin durumu ise içler acısı durumda. Hükümet yüksek enflasyonu önlemeye yönelik sıkı para politikasına başladı. Acı reçete söylemleri yeniden önümüze geldi. Acı reçetenin zaten enflasyon altında hırpalanmış halka yıkılamayacağı çok açık.

# Enflasyonla mücadelede acı ilacı kimler içmeli?

2022 yılında küresel ekonomi yüzde 3,5 büyürken Türkiye ekonomisi yüzde 5,6 büyüyerek güçlü bir büyüme kaydetti. Büyümenin ivmesi daha çok iç tüketimden sağlandı. İhracatın katkısı da yüksek oldu ancak ekonomide yapısal dönüşüm sağlanmadığı için ithalat patladı. Büyüme tüm sektörlerle dengeli dağılmadı. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde; 2022 yılında bir önceki yıla göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak; finans ve sigorta faaliyetleri toplam katma değeri yüzde 21,8, hizmet faaliyetleri yüzde 11,7 olarak gerçekleşirken **sanayi** yüzde 3,3 ve tarım sektörü yüzde 0,6 arttı. İnşaat sektörü ise yüzde 8,4 azaldı.

Ne pahasına olursa olsun büyüyelim yaklaşımı ile negatif reel faiz vererek Türkiye Ekonomisinin ihracat üzerinden büyüyeceği düşüncesi yüksek enflasyon ve yüksek cari açık getirdi. Türk Lirası değer kaybettiği döviz ve kredi piyasasına yönelik onlarca düzenleme birbiri ardına geldi.

Kısaca özetlediğim bu ortamda **sanayi** şirketlerinin nasıl bir performans gösterdiklerini 26 Eylül 2023 günü açıklanan 2022 yılında Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu (**İSO 500**) çalışmasından anlamaya çalıştık.

Gelen rakamlara nominal olarak bakınca müthiş artışlar görüyoruz.

► 2022 yılında üretimden satışlar yüzde 119, net satışlar yüzde 126,1 oranında büyümüş. Bu oranlar son yılların en yüksek artış oranları,

► İSO 500'ün ihracatı 2022 yılında yüzde 14,1 artarak 97,9 milyar dolar ile rekor düzeye ulaşmış. Türkiye ihracatının yüzde 38,5'i, **sanayi** ihracatının yüzde 39,8'i **İSO 500** tarafından gerçekleştirilmiş,

► Sanayi kuruluşların karları 2022 yılındaki koşullardan olum-

lu etkilenmiş. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121,2, faiz, amortisman, vergi öncesi kar ve zarar toplamı ise yüzde 99,3 oranında yükselmiş,

► 2022 yılında **İSO 500**'ün istihdamı yüzde 4,1 oranında artarken, ödenen maaş ve ücretlerdeki artış yüzde 85,7 olmuş,

► Borçlanma eğilimi yavaşlarken diğer borçların kullanımı yoğunlaşmış ve vadeler kısalmış. 2022 yılında **İSO 500**'de toplam borçlar yüzde 66,6 artmış, kısa vadeli borçlarda ki artış (yüzde 81,8), uzun vadeli borçlardaki artışın (yüzde 40,1) oldukça üzerinde gerçekleşmiş. Borcun vadesi uygulanan ekonomi politikaları ile kısalmış,

► Negatif reel faiz politikası sayesinde faaliyetlerin finansmanında daha çok ticari borç kullanılmış,

► Borçlanmalar daha kısa vadeli gerçekleşmiş. Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlara oranı yüzde 42,8'den yüzde 52,1'e çıkarken, diğer borçlarda kısa vadeli borçların yüksek payı yüzde 86,9'dan yüzde 88,1'e inmiş,

► Borçlardaki ivme kaybına karşın özkaynaklardaki artış, kaynak yapısında iyileşme sağlanmış. Borçların payı yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e gerilerken özkaynakların payı yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıkmış,

► Toplam borçlar/özkaynak oranı yüzde 241,5'ten yüzde 179,8'e inmiştir. En yüksek seviyeden geri dönmüş,

Rakamları nominalden reele dönüştürürken 2022 yılı yılsonu TÜFE (yüzde 64,27) ile deflate ettiğimizde başka ancak söz konusu olan **sanayi** şirketleri olduğu için 2022 yılı yılsonu ÜFE (97,72) ile bambaşka sonuçlara ulaşıyoruz.

Örneğin **İSO 500** büyük şirketlerinin 'Üretimden Satışları' 2021'den 2022'e reel olarak yüzde

33,3 büyümüşken, bunu ÜFE ile indirdiğimizde yüzde 10,8'e düştüğünü görüyoruz.

Benzer şekilde Özkaynaklar nominal olarak yüzde 123,8 artarken (bu artış toplam bilanço büyümesinin yüzde 83,4 üzerinde olarak gerçekleşmiş) reel büyüme yüzde 36,3 olarak gerçekleşmiş. Bunu ÜFE ile indirdiğinizde yaklaşık yüzde 10'lar seviyesinde bir özkaynak artışı ile karşılaşacağız.

**İSO 500** Büyük Şirketlerinin 2022 bilanço durumları sürdürülebilir gözüküyor.

Özetle **sanayiciler** iyi çalışmış, ülkeye döviz getirmiş ancak düşük faiz politikasının nimetlerinden de yararlanmışlar.

Önümüzdeki yıl enflasyonla mücadelede eğer kararlılıkla devam ettirilirse hane halkı tüketiminin ciddi oranda azalacağı muhakkak. Küresel ticaretteki yavaşlama, Batı bloğunun Çin'e karşı tutumu, Çin'in kendi içerisinde yaşadığı sorunlar, bizim ana ihracat pazarlarımızdaki daralma dış talep koşullarının 2024 yılında çok da iyi gitmeyeceğini bize söylüyor.

**Sanayiciler** yarattıkları özkaynağı kullanmak hatta dış borçlanmaya gitmek durumunda kalacak. Borçlanma koşulları faiz artırımını süreci nedeniyle yüksek maliyetli ve seçici kredi politikası nedeniyle yine ulaşılması zor olacak.

Acı ilaç içilirken herkesin gücü ölçüsünde ilacı içmesi lazım.

Acı ilaç söz konusu olduğunda büyümeden fazlasıyla yararlanmış sektörleri, aynı yıl içinde 4-5 kez maaş almış, bu sayede asgari ücretli ile aralarındaki maaş farkı arşa ulaşmış çalışanları ve özellikle kamunun yapması gerekirken de yapmadıklarını tartışmak lazım.

Yükü sadece sabit gelirli vatandaşlara yüklemek her şey bir yana adaletsizliktir.



ISO BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN, 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU ARAŞTIRMASINI DEĞERLENDİRDİ

# Yeni çağın sanayisine adapte olmalıyız

ISO Başkanı Erdal Bahçivan, sanayide geleceğin sadece temennilerde kalmaması için gerekli adımların ivedilikle atılması gerektiğini belirterek, "ISO 500 sonuçları da vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmamız gerektiğini ortaya koyuyor" dedi.

MERVE YİĞİTÇAN / İSTANBUL

**İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** eylül ayı olağan meclis toplantısı önceki gün 'Yeni Çağın Sanayisi için Dönüşüme Hazırlanırken; 2022 ISO 500 Sonuçlarının Sanayimiz ve Ekonomimiz Açısından Değerlendirilmesi' ana gündemiyle toplandı. Toplantının açılışında konuşan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, yeni çağda yeni sanayi için dönüşüm hazırlığı içinde olduklarını söylerken, teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde sanayiciler-

re büyük görevler düştüğünü belirtti. Sanayi için öngördükleri geleceğin sadece temennilerde kalmaması için, ISO 500 sonuçlarını güncel gelişmeler ve veriler ışığında da değerlendirmek ve gerekli adımları ivedilikle atmak gerektiğini savunan Bahçivan, "Değişmeye- nin ayakta kalamayacağı bir dünyadayız. ISO 500 Büyük sonuçları da 21. yüzyılın sanayi gücüne ulaşmak için vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmamız gerektiğini ortaya koyuyor" dedi.

Küresel belirsizlik iklimi içinde geçen 2022 yılının ilk yarısında Türkiye'nin yüzde 5,5 büyüdüğünü, ancak

bu büyümenin yüksek enflasyon ve cari açık gibi ciddi maliyetleri olduğunu belirten Bahçivan, şu yorumu yaptı: "Finansal istikrara verdiği katkı ve sürdürülebilirliği tartışılan, rasyonel ekonomi politikalarından uzak 'Yeni Ekonomi Modeli' çerçevesinde, kur ve faizleri düşük tutan ve kredi akışını kısıtlayan çok sayıda düzenleme, yıl genelinde reel sektörün finansman koşullarını belirledi."

ISO 500 sonuçlarının, sanayinin zorlu bir yılı güçlü performansla tamamladığının kanıtı niteliğinde olduğuna işaret eden Bahçivan, sanayi devlerinin birçok temel göstergede azımsanma-



yacak iyileşmelere imza atıldığını belirterek, "Öte yandan gerek küresel ve yerel ölçekteki birçok makro gösterge ve gelişme, 2023'ün sanayicilere çok daha zorlu koşullar sunduğunu bize gösteriyor. Bu sürecin etkilerini önümüzdeki yıl açıklayacağımız 2023 yılı ISO 500 sonuçlarında görmemiz şaşırtıcı olmayacaktır" diye konuştu.

## "İvme kaybı kaçınılmaz"

Küresel ekonomide sıkılaştıran para politikalarının etkilerini gecikmeli olarak görmeye başladıklarını dile getiren Bahçivan, sözlerini şöyle sürdürdü: "Küresel görünümün ihracat açısından belirgin bir iyimserlik sunduğunu söylemek zor. Yurt içi gelişmelere bakacak olursak, özellikle bu yılın

ikinci yarısından itibaren, enflasyon ve cari açık gibi temel makro kırılganlıklarımıza karşı bir mücadele döneminin başlangıcındayız. Bu doğrultuda atılan adımlar kaçınılmaz olarak büyümede bir ivme kaybına yol açacak. ISO Türkiye İmalat PMI'nın yılın ikinci yarısıyla birlikte daralma bölgesine düşmüş olması da bunu teyit ediyor. Diğer yandan Merkez Bankamızın, Hazine'den itibaren başlattığı sıkılaştırma sürecine bağlı olarak piyasa faizlerinde de sert yükselişler, tüketici kredi faizlerinin artması tüketim eğilimini azaltacaktır. Dolayısıyla bu da ihracatın geriye çekildiği bir dönemde, sanayi üretimini destekleyen güçlü iç talebin de bir miktar zayıflamasına neden olacaktır."

## "FİNANSMAN MALİYETLERİ 2023 VERİLERİNE YANSIYACAK"

Faiz artırım sürecinin bir başka çıktısının, bir süredir etkileri görülen sanayinin finansman maliyetlerindeki belirgin artış olacağını vurgulayan Erdal Bahçivan, tüm bu unsurların 2023 ISO 500 araştırma sonuçlarında satış performansı, finansman maliyetleri, ihracat ve kaynak yapısı gibi göstergelere olumsuz yansımalarının şaşırtmayacağını kaydetti. ISO 500 verilerinin, sanayicilerin Türkiye'nin geleceğine olan inancının bir göstergesi olarak kabul edilmesi gerektiğini savunan Bahçivan, sözlerini şöyle tamamladı: "Bu inancın ve azmin azalmadan devam edebilmesi için sanayimizin, üretim hayatımızın en büyük ihtiyacı finansal istikrardır. Bu bağlamda, her fırsata dile getirdiğimiz sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda ekonomi yönetimi tarafından atılan adımlar önemli buluyoruz. Bu nedenle hepimizin beklediği ve Oda olarak da destek verdiğimiz, üzerinde özenli bir çalışma yapılarak kısa süre önce açıklanan Orta Vadeli Programı çok önemsiyoruz. Kararlılıkla uygulanmasını beklediğimiz OVP'nin başarısının, ülkemizin uzun süreli ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını da sağlayacağına inanıyorum."



# “Vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmalıyız”

**İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, 500 Büyük Sanayi araştırmasının sanayinin teknolojik yapısı hakkında önemli ipuçları verdiğini belirterek, “21. yüzyılın sanayi gücüne ulaşmak için vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmamız gerekiyor” dedi.**

**İ**stanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan ‘Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması’nın 2022 yılı sonuçlarının belli olmasının ardından İstanbul Sanayi Odası’nda eylül ayı meclis toplantısında, araştırmada çıkan sonuçlar masaya yatırıldı. Meclis’in ana gündem maddesi de ‘Yeni Çağın Sanayisi için Dönüşüme Hazırlanırken; 2022 İSO 500 Sonuçlarının Sanayimiz ve Ekonomimiz Açısından Değerlendirilmesi’ olarak belirlendi.

## “Dönüşüm hazırlığı içindeyiz”

Cumhuriyetin 100’üncü yılının kutlandığı 2023’te İSO 500 Büyük çalışmasının da 55’inci kez kamuoyu ile paylaşıldığını ifade eden İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, “Yeni çağda yeni sanayi için dönüşüm hazırlığı içindeyiz. Teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde biz sanayicilere büyük görevler düşüyor. Sanayi için öngördüğümüz geleceğin sadece temennilerde kalmaması için, dünün sonuçlarını güncel gelişmeler ve veriler ışığında da değerlendirmeli ve gerekli adımları ivedilikle atmalıyız. Değişmeyenin ayakta kalamayacağı bir dünyadayız. Açıkladığımız İSO 500 Büyük sonuçları da 21. yüzyılın sanayi gücüne ulaşmak için vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmamız gerektiğini ortaya koyuyor.”

İSO 500 Büyük araştırmasının sanayinin teknolojik yapısı hakkında önemli ipuçları verdiğini söyleyen Erdal Bahçivan şöyle devam etti: “Yaratılan katma değer in teknoloji yoğunluğuna baktığımızda, özellikle



## “OVP’nin kararlılıkla uygulanmasını bekliyoruz”

Erdal Bahçivan, Merkez Bankası’nın, hazirandan itibaren başlattığı sıkılaştırma sürecine bağlı olarak piyasa faizlerinde de sert yükselişler görüldüğünü, tüketici kredi faizlerinin artmasıyla da, tüketim eğilimini azaldığını dile getirdi. Bahçivan, “Dolayısıyla bu da ihracatın geriye çekildiği

bir dönemde, sanayi üretimini destekleyen güçlü iç talebin de bir miktar zayıflamasına neden olacaktır. Diğer taraftan hepimizin beklediği Orta Vadeli Programı kararlılıkla uygulanırsa ülkemizin ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışının d asagılanacağına inanıyorum” diye konuştu.

son yıllarda düşük teknoloji den orta-düşük teknolojiye doğru bir kayma dikkat çekiyor. Ama orta-düşükten orta-yüksek teknolojiye, orta-yüksek teknoloji den yüksek teknolojiye geçiş ise bir patinaj söz konusu. 2021’de 265 olan Ar-Ge yapan kuruluş sayısı, 2022’de 260’a gerilemiş. Bu şirketlerimizin 2022 yılında yaptıkları Ar-Ge harcamalarının 16 milyar TL’yi aştığını görüyoruz. Bu durum 2021’e göre yüzde 80’in üzerinde bir artışa işaret etse de şirket satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü Ar-Ge harcamalarına ayırmaları düşündürücü.”

## “Sanayicileri zorlu koşullar bekliyor”

2022 yılına ait İSO 500 sonuçları hakkında da genel bir değerlendirmede bulunan Erdal Bahçivan sözlerini şöyle

sürdürdü: “Araştırmamız sanayimizin zorlu bir yılı güçlü bir performansla tamamladığının bir kanıtı niteliğindedir. Öte yandan gerek küresel ve yerel ölçekteki birçok makro göstere ve gelişme, 2023’ün sanayicilere çok daha zorlu koşullar sunduğunu bize gösteriyor. Çünkü küresel ekonomide sıkılaşan para politikalarının etkilerini gecikmeli olarak görmeye başladık. Nitekim gerek dünya üretiminin seyrine gerekse Euro Bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarımızla ilişkin beklentiler, 2023’te 2022’ye göre daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor. Yurt içi gelişmelere bakacak olursak, özellikle bu yılın ikinci yarısından itibaren, enflasyon ve cari açık gibi temel makro kırılganlıklarımıza karşı bir mücadele döneminin başlandığıdır.”



# Bursalı şirketler cirosunu yüzde 98 artırdı



**I**stanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nda yer alan Bursa Ticaret Borsası üyesi firmaları tebrik eden Bursa Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Özer Matlı, "Ekonomide türlü sınamalardan geçtiğimiz bir dönemde Türkiye'nin sanayi devleri arasında yer alan firmalarımızın başarılarıyla gurur duyuyoruz" dedi. Matlı, listede yer alan Bursalı firmaların 2022 yılında üretimden satışlarını yüzde 98

artırarak 106 milyar 104 milyon liraya çıkardığını belirtti. Ayrıca, bu firmaların ISO 500 içerisinde toplam üretimden net satışların yüzde 2,36'sını, ihracatın yüzde 3'ünü ve istihdamın da yüzde 4,5'ini karşıladığını vurgulayan Matlı, "Pandeminin ekonomiler üzerindeki yıkıcı etkileri, artan girdi ve lojistik maliyetleri, yüksek enflasyonist ortam, Rusya-Ukrayna savaşı, finansmana erişim sorunları gibi belirsizliklerin yoğun olduğu bir dönemde firmalarımızın üretimleri, ihra-

catları ve oluşturdukları katma değer ile sergiledikleri performans, kent ve ülke ekonomimizin büyümesine ve kalkınmasına önemli katkılar sunmaktadır. Bu vesileyle stratejik konumu, köklü sanayisi, sektörel çeşitliliği ile Türkiye ekonomisinin öncü kenti Bursamızın gurur kaynağı olan firmalarımızın, başta yönetim kurulları olmak üzere tüm yöneticilerini ve çalışanlarını tebrik ediyor, başarılarının artarak devamını diliyorum" diye konuştu.

● BURSA



## En büyüklerin 131 tanesi Egeli firmalardan oluştu

**I**stanbul Sanayi Odası'nın açıkladığı üretimden satışlara göre Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırmasında merkezi Ege Bölgesi olan 81 firma yer bulurken, üretim tesisleri Ege Bölgesi'nde bulunan ancak kanuni merkezleri farklı bölgelerde olan 50 firma listeye girdi. Böylelikle Ege Bölgesi'nden listeye giren firma sayısı 131'e ulaştı. **İSO**

ilk 500 listesinde İzmir'den 38 firma yer alırken, Manisa 14, Denizli 10 firmayla sıralandılar. Balıkesir'in 7 firması Türkiye'nin **sanayi** devleri arasında yerini alırken, Aydın 5 firmayla temsil edildi. Kütahya 3, Uşak ve Muğla 2'şer firmayla listede yer buldu. Listede 115 firma yerini korurken, 16 firma bu yıl **İSO** ilk 500 listesinde yer aldı. ● **İZMİR**



# “500 BÜYÜK”ÜN 94’Ü “GIDA” DAN

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu listesindeki şirket sayısında 94 adetle gıda firmaları zirvede yer alırken, bu şirketlerin üretimden satışları 2022'de 467 milyar lirayı aştı. Gıda sektörünü 77 adetle “ana metal sanayi” izledi.



## STANBUL Sanayi

Odası (İSO) tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarına göre, en büyük 500 şirket, 24 sektörde toplandı. Söz konusu araştırmada en fazla şirketin yer aldığı sektör 94 firmayla gıda ürünleri oldu. Söz konusu sektörün şirket sayısı önceki yıla göre 1 artmış oldu. Gıdayı 77 şirketle “ana metal sanayi”, 43 şirketle “motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı” takip etti. Listeye “kimyasalların ve kimyasal



## ÜRETİMDEN SATIŞLARDA ZİRVE ANA METAL SANAYİSİNİN

İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nda listeye giren şirketlerin üretimden satışlarının 2022'de 4,5 trilyon liraya yükseldiği belirtilmişti. Listede isminin ve bilgilerinin açıklanmasını istemeyen bazı şirketler hariç incelendiğinde, üretimden satışlarda başı 874 milyar lirayla ana metal sanayi çaktı. İkinci sırada, sadece 4 şirketin İSO 500 listesine girdiği kok kömürü ve rafine edil-

miş petrol ürünleri imalatı yapan işletmeler yer aldı. Söz konusu 4 şirketin geçen yıl üretimden satışları 647 milyar liraya yaklaştı. Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı yapan şirketlerin 2022 cirosu ise yaklaşık 574 milyar lira oldu. Geçen yıl İSO 500'de en çok şirketle yer alan gıda sektöründeki 94 işletmenin üretimden satışlarının toplamı 467 milyar lirayı aştı. İAA

ürünlerin imalatı” sektöründen 40, elektrikli teçhizattan 33, tekstilden 32, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatından

27, “kauçuk ve plastik” ile “fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)” sektörlerinden 20'şer şirket yer aldı.

# En Büyük 500 Şirketten 94'ü Gıda Sektöründen

Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** kuruluşu listesinde yer alan şirketler arasında gıda sektörü 94 adetle başı çekerken, bu şirketlerin üretimden satışları 2022'de 467 milyar lirayı aştı.

**İSTANBUL – İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarına göre, en büyük 500 şirket, 24 sektörde toplandı.

Söz konusu araştırmada en fazla şirketin yer aldığı sektör 94 firmayla gıda ürünleri oldu. Söz konusu sektörün şirket sayısı önceki yıla göre 1 artmış oldu. Gıdayı 77 şirketle "ana metal **sanayi**", 43 şirketle "motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı" takip etti.

Listeye "kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı" sektöründen 40, elektrikli teçhizattan 33, tekstilden 32, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatından 27, "kauçuk ve plastik" ile "fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)" sektörlerinden 20'şer şirket yer aldı.

Tekstil sektöründen listeye giren şirket sayısının 46'dan

32'ye düşmesi, elektrikli teçhizat işletmelerinin ise 29'dan 33'e yükselmesi dikkati çekti.

## LİSTEDE YER ALAN DİĞER SEKTÖRLER VE ŞİRKET SAYILARI

Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı 17, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı 16, kağıt ve kağıt ürünleri 15, giyim 11, madencilik ve taş ocaklığı 10, temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı ile diğer ulaşım araçlarının imalatı sektörleri 7'şer şirketle listede kendine yer buldu.

Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç) ile bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatından 6'şar, içecekten 5, mobilya ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatından 4'er, diğer imalatlardan 3, tütün ürünlerinden 2, kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılmasından 1



şirket listeye girdi.

## ÜRETİMDEN SATIŞLARDA ZİRVE ANA METAL **SANAYİSİNİN**

**İSO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu araştırmasında listeye giren şirketlerin üretimden satışlarının 2022'de 4,5 trilyon liraya yükseldiği belirtilmişti.

Listede isminin ve bilgilerinin açıklanmasını istemeyen bazı şirketler hariç incelendiğinde, üretimden satışlarda başı 874 milyar lirayla ana metal **sanayi** çekti.

İkinci sırada, sadece 4 şirketin **İSO 500** listesine girdiği kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı yapan işletmeler yer aldı. Söz konusu 4 şirketin

geçen yıl üretimden satışları 647 milyar liraya yaklaştı.

Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı yapan şirketlerin 2022 cirosu ise yaklaşık 574 milyar lira oldu.

## GIDA ŞİRKETLERİNDEN 467 MİLYAR LİRAYI AŞAN CİRO

Geçen yıl **İSO 500**'de en çok şirketle yer alan gıda sektöründeki 94 işletmenin üretimden satışlarının toplamı 467 milyar lirayı aştı. Onu 241 milyar lirayla elektrikli teçhizat imalatı yapan şirketler, 240,5 milyar lirayla elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı sektörü takip etti. AA



# 500 büyük şirketin 94'ü gıda sektöründen

Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** kuruluşu listesindeki şirket sayısında 94 adete gıda firmaları zirvede yer alırken, onu 77 ile "ana metal **sanayi**" izledi.

**İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarına göre, en büyük 500 şirket, 24 sektörde toplandı.

Söz konusu araştırmada en fazla şirketin yer aldığı sektör 94 firmayla gıda ürünleri oldu. Söz konusu sektörün şirket sayısı önceki yıla göre 1 artmış oldu. Gıdayı 77 şirketle "ana metal **sana-yı**", 43 şirketle "motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı" takip etti. Listeye "kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı" sektöründen 40, elektrikli teçhizatın 33, tekstilden 32, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatından 27, "kauçuk ve plastik" ile "fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)" sektörlerinden 20'şer şirket yer aldı. Tekstil sektöründen listeye giren şirket sayısının 46'dan 32'ye düşmesi, elektrikli teçhizat işletmelerinin ise 29'dan 33'e yükselmesi dikkati çekti.

Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı 17, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı 16, kağıt ve kağıt ürünleri 15, giyim 11, madencilik ve taş



ocaklığı 10, temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı ile diğer ulaşım araçlarının imalatı sektörleri 7'şer şirketle listede kendine yer buldu.

Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç) ile bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatından 6'şar, içecekten 5, mobilya ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatından 4'er, diğer imalatlardan 3, tütün ürünlerinden 2, kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılmasından 1 şirket listeye girdi.

**İSO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu araştırmasında listeye giren şirketlerin üre-

timden satışlarının 2022'de 4,5 trilyon liraya yükseldiği belirtilmişti.

Listede isminin ve bilgilerinin açıklanmasını istemeyen bazı şirketler hariç incelendiğinde, üretimden satışlarda başı 874 milyar lirayla ana metal **sanayi** çaktı. İkinci sırada, sadece 4 şirketin **İSO 500** listesine girdiği kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı yapan işletmeler yer aldı. Söz konusu 4 şirketin geçen yıl üretimden satışları 647 milyar liraya yaklaştı. Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı yapan şirketlerin 2022 cirosu ise yaklaşık 574 milyar lira oldu. /AA





# Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

**İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti.



Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden

gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor." dedi.

(AA)



FOTOĞRAF: AA

## Türkiye'nin 500 büyük şirketinden 94'ü gıda sektöründen

Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** kuruluşu listesindeki şirket sayısında 94 adetle gıda firmaları zirvede yer alırken, onu 77 ile "ana metal **sanayi**" izledi. **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarına göre, en büyük 500 şirket, 24 sektörde toplandı. Söz konusu araştırmada en fazla şirketin yer aldığı sektör 94 firmayla gıda ürünleri oldu. Söz konusu sektörün şirket sayısı önceki yıla göre 1 artmış oldu. Gıdayı 77 şirketle "ana metal **sanayi**", 43 şirketle "motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı" takip etti. Listeye "kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı" sektöründen 40, elektrikli teçhizattan 33, tekstilden

32, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatından 27, "kauçuk ve plastik" ile "fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)" sektörlerinden 20'şer şirket yer aldı. Tekstil sektöründen listeye giren şirket sayısının 46'dan 32'ye düşmesi, elektrikli teçhizat işletmelerinin ise 29'dan 33'e yükselmesi dikkati çekti. Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım 17, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı 16, kağıt ve kağıt ürünleri 15, giyim 11, madencilik ve taş ocakçılığı 10, temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı ile diğer ulaşım araçlarının imalatı sektörleri 7'şer şirketle listede kendine yer buldu. ●İSTANBUL-AA

# 'Vakit kaybetmeden yeni çağın sanayisine adapte olmalıyız'

**ISO Başkan** Bahçıvan, "Sanayi için öngördüğümüz geleceğin sadece temennilerde kalmaması için, güncel gelişmeler ve veriler ışığında değerlendirme yapıp, gerekli adımları ivedilikle atmalyız" dedi.

## EKONOMİ SERVİSİ

**Istanbul Sanayi Odası (ISO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde **sanayicilere** büyük görevler düştüğünü bildirdi.

**ISO**'dan yapılan açıklamaya göre, 1968'den bu yana **ISO** tarafından açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 sonuçlarının belli olmasının ardından, Oda'nın eylül ayı meclis toplantısında araştırmadan çıkan sonuçlar masaya yatırıldı.

Meclis'in ana gündem maddesi de "Yeni Çağın Sanayisi için Dönüşüme Hazırlanırken; 2022 ISO 500 Sonuçlarının Sanayimiz ve Ekonomimiz Açısından Değerlendirilmesi" olarak belirlendi.

Açıklamada meclis toplantısındaki konuşmasına yer verilen **ISO** Yönetim Kurulu Başkanı Bahçıvan, Cumhuriyet'in 100. yılının kutlandığı 2023'te **ISO 500** Büyük çalışmasının da 55. kez kamuoyu ile paylaşıldığını belirtti.

Yeni çağda yeni **sanayi** için dönüşüm hazırlığı içinde olduklarını aktaran Bahçıvan, "Teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde biz **sanayicilere** büyük görevler düşüyor. **Sanayi** için



öngördüğümüz geleceğin sadece temennilerde kalması için, dünün sonuçlarını güncel gelişmeler ve veriler ışığında da değerlendirmeli ve gerekli adımları ivedilikle atmalyız. Değişmeyen ayakta kalamayacağı bir dünyadayız. Açıkladığımız **ISO 500** Büyük sonuçları da 21. yüzyılın **sanayi** gücüne ulaşmak için vakit kaybetmeden yeni çağın **sanayisine** adapte olmamız gerektiğini ortaya koyuyor." ifadelerini kullandı.

Bahçıvan, **ISO 500** Büyük araştırmasının **sanayinin** teknolojik yapısı hakkında önemli ipuçları verdiğini belirterek, şunları kaydetti:

"2022 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığı görülüyor. Bu grubun payı bir önceki yıla göre 5,3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payı 4,4 puan düşüşle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknoloji **sanayiler** grubunun payı 1,1 puan düşüşle yüzde 27,2'ye gerilemiş

durumda. Yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2 olsa da yapısal bir değişime işaret etmekten henüz uzak bir görünüm sergiliyor. Yaratılan katma değer teknoloji yoğunluğuna baktığımızda, özellikle son yıllarda düşük teknolojiden orta-düşük teknolojiye doğru bir kayma dikkat çekiyor.

Ama orta-düşükten orta-yüksek teknolojiye, orta-yüksek teknolojiden yüksek teknolojiye geçişte ise bir patinaj söz konusu. **ISO 500**'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısına bakıldığında da **sanayimizin** bu alanda daha istekli olması gerektiği açık. Çünkü **ISO 500** içinde AR-GE yapan kuruluş sayısında, 2013'ten itibaren görülen kademeli artışın, 2018'den sonra durağanlaştığı görülüyor. 2021'de 265 olan AR-GE yapan kuruluş sayısı, 2022'de 260'a gerilemiş. Bu şirketlerimizin 2022 yılında yaptıkları AR-GE harcamalarının 16 milyar TL'yi aştığını görüyoruz. Bu

durum 2021'e göre yüzde 80'nin üzerinde bir artışa işaret etse de yine tablomuzda gördüğümüz üzere **sanayi** kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü AR-GE harcamalarına ayırmaları düşündürücü."

Merkez Bankası'nın, hazirandan itibaren başlattığı sıkılaştırma sürecine bağlı olarak piyasa faizlerinde de sert yükselişler görüldüğünü anlatan Bahçıvan, tüketici kredi faizlerinin artmasıyla da tüketim eğilimini azaldığını ifade etti.

Bahçıvan, bunun da ihracatın geriye çekildiği bir dönemde, **sanayi** üretimini destekleyen güçlü iç talebin de bir miktar zayıflamasına neden olacağını belirterek, şu değerlendirmeyi yaptı:

"Faiz artırımı sürecinin bir başka çıktısı ise etkilerini bir süredir görmeye başladığımız üzere, **sanayicimizin** finansman maliyetlerindeki belirgin artış olacak. Diğer taraftan hepimizin beklediği ve oda olarak da destek verdiğimiz, üzerinde özenli bir çalışma yapılarak kısa süre önce açıklanan 'Orta Vadeli Programı' da çok önemsendiğimizi vurgulamak istiyorum. Kararlılıkla uygulanmasını beklediğimiz Orta Vadeli Program'ın başarısının, ülkemizin uzun süredir ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını da sağlayacağına inanıyorum. Bu kaynak akışının, uzun süredir ihtiyaç duyduğumuz teknolojiye dayalı, nitelikli yeni **sanayi** yatırımları ile buluşturulması en büyük dileğimiz."



# Türk sanayisi patinaj yapıyor

**İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, **İSO** Meclisi'ndeki Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu Araştırması'nın sonuçlarını değerlendirdiği konuşmasında, Türk **sanayisinin** yüksek teknolojiye geçişte patinaj yaptığını dile getirerek, "2021 verilerine göre yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı ise 0.1 puan artışla yüzde 6.2 olsa da yapısal bir değişime işaret etmekten henüz uzak bir görünüm sergiliyor" dedi

RECEP BAHAR / DETAY HABER

1968'den bu yana **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçlarının belli olmasının ardından **İSO**'nun Eylül ayı meclis toplantısında, araştırmada çıkan sonuçlar masaya yatırıldı. Meclis'in ana gündem maddesi de "Yeni Çağın **Sanayisi** için Dönüşüme Hazırlanırken; 2022 **İSO 500** Sonuçlarının **Sanayimiz** ve Ekonomimiz Açısından Değerlendirilmesi" olarak belirlendi. Bahçivan, şunları söyledi: "Yeni çağda yeni **sanayi** için dönüşüm hazırlığı içindeyiz. Teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde biz **sanayicilere** büyük görevler düşüyor. **Sanayi** için öngördüğümüz geleceğin sadece temennilerde kalmaması için, dünün sonuçlarını güncel gelişmeler ve veriler ışığında da değerlendirmeli ve gerekli adımları ivedilikle atmalıyız. Değişmeyen ayakta kalamayacağı bir dünyadayız. Açıkladığımız **İSO 500** Büyük sonuçları da 21. yüzyılın **sanayi** gücüne ulaşmak için vakit kaybetmeden yeni çağın **sanayisine** adapte olmamız gerektiğini ortaya koyuyor."

**Yüksek teknolojiye geçişte tikanıklık yaşanıyor**

**İSO 500** Büyük araştırması'nın **sanayinin** teknolojik yapısı



hakkında önemli ipuçları verdiğini söyleyen **Erdal Bahçivan**, durumu madde madde şöyle özetledi:

- 2022 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37.7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığı görülüyor. Bu grubun payı 2021'e göre 5.3 puan artmış.
- Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payı 4.4 puan düşüşle yüzde 28.9'a, orta-yüksek teknolojlili **sanayiler** grubunun payı 1.1 puan düşüşle yüzde 27.2'ye gerilemiş durumda.
- Yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı ise 0.1 puan artışla yüzde 6.2 olsa da yapısal bir değişime işaret etmekten henüz uzak bir görünüm sergiliyor.
- Yaratılan katma değer in teknoloji yoğunluğuna baktığımızda, özellikle son yıllarda düşük teknolojiden orta-düşük

teknolojiye doğru bir kayma dikkat çekiyor. Ama orta-düşükten orta-yüksek teknolojiye, orta-yüksek teknolojiye yüksek teknolojiye geçişte ise bir patinaj söz konusu.

- **İSO 500**'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısına bakıldığında da, **sanayimizin** bu alanda daha istekli olması gerektiği açık. Çünkü **İSO 500** içinde AR-GE yapan kuruluş sayısında, 2013'ten itibaren görülen kademeli artışın, 2018'den sonra durağanlaştığı görülüyor.

- 2021'de 265 olan AR-GE yapan kuruluş sayısı, 2022'de 260'a gerilemiş. Bu şirketlerimizin 2022 yılında yaptıkları AR-GE harcamalarının 16 milyar TL'yi aştığını görüyoruz. Bu durum 2021'e göre yüzde 80'nin üzerinde bir artışa işaret etse de, yine tablomuzda gördüğünüz üzere **sanayi** kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü

AR-GE harcamalarına ayırmaları düşündürücü.

**Sanayicileri zorlu şartlar bekliyor**

2022 yılına ait **İSO 500** sonuçları hakkında da genel bir değerlendirmede bulunan **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü: "Araştırmamız **sanayimizin** zorlu geçen 2022 yılını güçlü bir performansla tamamladığının bir kanıtı niteliğindedir. Zira **sanayi** devletlerimizin birçok temel göstergede azımsanmayacak iyileşmelere imza attığı görülüyor. Öte yandan gerek küresel ve yerel ölçekteki birçok makro gösterge ve gelişme, 2023'ün **sanayicilere** çok daha zorlu koşullar sunduğunu bize gösteriyor. Bu sürecin etkilerini önümüzdeki yıl açıklayacağımız 2023 yılı **İSO 500** sonuçlarında görmemiz şartırcı olmayacaktır. Çünkü küresel ekonomide sıkılaştıran para politikalarının etkilerini gecikmeli olarak görmeye başladık. Nitekim gerek dünya üretiminin seyri gerekse Euro Bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarımıza ilişkin beklentiler, 2023'te 2022'ye göre daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor. Yurt içi gelişmelere bakacak olursak, özellikle bu yılın ikinci yarısından itibaren, enflasyon ve cari açık gibi temel makro kırılğanlıklarımıza karşı bir mücadele döneminin başlangıcındayız. Bu doğrultuda atılan adımlar kaçınılmaz olarak büyümede bir ivme kaybına yol açacak."



oktaybasin57@gmail.com

**Oktay TAŞ**  
Yazıyor...

### Türkiye'nin ilk 500'ü

**Istanbul Sanayi Odası'nın (ISO)** 1968 yılından bu yana yaptığı, Türkiye'nin ilk 500 şirketi arasına giren firmalarını değerlendirdiği **ISO 500**'ün 2022 yılına ilişkin sonuçları açıklandı.

**ISO 500**'ün ilk üçüne giren firmalar TÜPRAŞ, Star Rafineri ve Ford Otomotiv oldu. Koç Holdingin üç büyük firması ilk 10 içinde yer aldı.

2022 değerlendirmesi sonucu dev firmaların ihracat ve enflasyon sayesinde büyüdüğü görüldü. İlk 500'de yer alan firmaların satışları yüzde 119 oranında artarak 2022'de 4 trilyon 485 milyar liraya ulaştı.

**ISO 500**'de ilk on içinde TÜPRAŞ, Star Rafineri ve Ford Otomotiv'den sonra sırasıyla İstanbul Altın Rafineri, Ereğli Demir ve Çelik, Iskenderun Demir Çelik, Toyota Otomotiv, Arçelik, Oyak-Renault Otomobil ve Tofaş ilk 10'da yer aldı.

Şimdi satır başlarıyla **ISO 500**'de yer alan firmaların durumunu değerlendirelim.

- Listedeki yabancı sermayeli firma sayısı bir önceki yıla göre bir ekislikle 108'de kaldı.
- 2014'te net katma değer içinde yüzde 57,5'lik pay alan çalışanların maaşları 2022'de yüzde 26,9'a kadar geriledi.
- 2022'de 489 kuruluş kar ederken, 11 kuruluş zarar etti.
- 2022'de fiyat artışlarıyla sürekli gündemde olan tütün ve alkollü içecekler sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar listede bir hayli öne geçtiler. Bunların içinde Philip Morris, Türk Tuborg, Anadolu Efes büyük bir performans artış gösterdiler.
- Kamu kuruluşları, Türk Şeker Fabrikaları 85, Türkiye Kömür İşletmeleri 89, Çay-Kur 106. Sıraya geriledi. Et ve Süt Kurumu ise listede 92 sıra birden gerileyerek 406. sıraya düştü.
- Araştırmaya göre, firmaların giderleri yüzde 32,6 oranında artarak, 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükseldi. Finansman giderlerinin faaliyet karına oranı ise yüzde 61'den yüzde 41'e geriledi.
- 2022'de öz kaynaklar 624 milyar liradan, 1,4 trilyon liraya şirketlerin toplam borçları da 105 trilyon liradan 205 trilyon liraya yükseldi.
- Kısa vadeli borçların toplam borçlar içindeki payı yüzde 42,8'den yüzde 52,1'e yükseldi. Bu durum en son 2003 yılında yaşanan kriz döneminde görülmüştü.
- **ISO 500**'de yer alan firmalar istihdamda da yüzde 4,1 oranında katkıda bulundu. Yaklaşık 800 bin kişiye ulaşan çalışanlara ödenen maaş ve ücretlerde yüzde 86 oranında bir artış tespit edildi.
- Listeye giren 500 firmanın 2022 yılı faaliyet karı yüzde 96 oranında artarak 342 milyar liradan 671 milyar liraya ulaştı. Ancak faaliyet karlığı 2 puan düşerek yüzde 12,8'e geriledi.
- Faiz, amortisman ve vergi öncesi karlılık oranı yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükselen firmaların satış karlığı da binde 2 düşüşle yüzde 9,3'e indi.
- Kabaca panel değerlendirme böyle ancak **ISO Başkanı İradil Bahçivan**'ın araştırma sonuçlarını değerlendirirken yaptığı tespitler çok önemli. **ISO Başkanı "Sanayicilerin bir önceki yılı aradığına" ilişkin sözleri dikkat çekti.**
- **ISO Başkanı Bahçivan** 2022'yi değerlendirirken 2023'e ilişkin beklentileri de şöyle özetledi: "Enflasyonla mücadelede önemli adımlar atılıyor. Enflasyonun yarattığı ciddi bir tahribat var ve tahribatın boyutları ne kadar yüksek olursa tadilat da uzun ve sabırlı bir süreç gerektiriyor. OVP'nin uygulanması çok önemli. Bütün bu gerçeklerin ışığında 2023 **sanayi** performansının parlak olamayacağına dönük temkinlerimiz var. Gidişat 2022'yi arayacağımız bir 2023 ile iç içe olduğumuzu gösteriyor. Mevcut faiz oranlarıyla yatırımların devam etmesi ve başlaması mümkün değil."
- Evet 2022'de enflasyon ve ihracattan kaynaklanan büyük bir ciro artışı yaşandı. Bir önceki yılı 500 **sanayi** kuruluşumuzun ciroları yüzde 119 oranında artarak 4 trilyon 485 milyar liraya ulaştı ama istihdamda katkı sadece yüzde 4,1 düzeyinde kaldı. Oysa bu ciro artışını gerçekleştirebilmek için çok daha yüksek bir istihdam ve çalışanlara ödenen maaş ve ücretlerdeki gerilemenin çok daha düşük olması gerekirdi. Ama ortaya çıkan veriler bize bunun tam tersini gösteriyor. Cirolar artarken istihdam aynı oranla artmıyor, çalışanların aldıkları pay her geçen yıl biraz daha geriliyor. Bu bize kayıt dışı istihdamın arttığını ve asgari ücretim altında ve asgari ücret düzeyinde çalışanların oranının yüzde 60'lara ulaştığını gösteriyor.
- Sonuç olarak **ISO Başkanı Bahçivan**'ın dediği gibi 2023'te 2022'yi, 2024'te 2023'ü arayacağız.



# Yeni anayasa ve üretim ilişkileri



Fotograf: Pexels

## Kansu YILDIRIM

**C**umhurbaşkanı Erdoğan, Nahçıvan gezisinden dönüşü sırasında uçakta gazetecilere “yeni anayasa yapmakta kararlı olduklarını”, 1 Ekim’den itibaren gerekli adımları atacaklarını söyledi. Medya ve hukuk alanındaki liberal söylemin hakimiyeti nedeniyle “yeni anayasa” denildiğinde akla genellikle soyut bir demokrasi ve sivil siyaset alanını ilgilendiren konular geldiği için anayasa metinlerinin temel özelliği ve gereksinimi unutuluyor.

Anayasa metinleri, ulusal ölçekte egemen olan ideolojik yapının ve üretim ilişkilerinin normatif ifadesidir. Marx’ın ifadesiyle *üretim ilişkileri*, maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme evresine karşılık gelir. Üretim ilişkilerinin tümü, toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç şekillerine tekabül eden hukuki ve siyasi üst yapının üzerinde yükseldiği somut temeli oluşturur. Üretim ilişkileri sadece iktisadi alanla sınırlı olmayan, bir toplumsal oluşumun yapıtaşlarını belirleyen ilişki biçimleridir.

Bu açıdan hukuk, *Ekonomi Politika Eleştirisine Katkı*’da yer aldığı şekilde, hakim üretim biçiminden ve ilişkilerinden bağımsız değildir; her üretim biçimi kendine has hukuksal kurumlarını ve yönetim tipini yaratır. Anayasa metinleri de kurucu niteliğe sahip olarak, devlet kurumlarının ve bürokrasinin yapısını, devlet ve sermaye ile sermayenin kendi aralarında ilişkileri, devlet ve yurttaşlar arasında-

**“Patronlar kısıtlı haldeki emekçilerin haklarına tahammül gösteremezken ‘yeni’ anayasa yapım süreci sermayenin daha fazla talep ve temennisine göre biçimlenecek, emeğin anayasal hakları daha fazla törpülenecektir.”**

ki ilişkileri, piyasanın işleyişini, üretimin ve bölüşümün organizasyonunu, kamu hizmetlerinin içeriğini ve niteliğini düzenler. Uluslararası metinlerden esinlenmeler veya çeşitli yasa maddelerinin doğrudan transferleri olsa bile, nihai karakterini ideolojik yapı ve üretim ilişkilerinin yapısı belirler.

Tarihsel olarak, 24 Ocak kararları ve 12 Eylül darbesinden sonra hızlıca yeni anayasanın yürürlüğe girmesinin nedeni, herkesin bildiği üzere, burjuvazinin önderlik bunalımına sona erdirerek, Türkiye’deki devlet ve piyasa ilişkilerini -Türk-Islam sentezi eşliğinde- neoliberal kodlara uygun biçimde düzenlemek; *zorla zırlandırılmış hegemonya* eşliğinde kalıcı dönüşümü başlatmaktır.

AKP’li yılların en büyük eksikliği anayasa sürecidir gerçek anlamda “yeni” anayasa vardır. Ancak bu liberal amentünün Godot’yu bekleme hikayesine dönüşen, her “Yeni anayasa yapıyoruz” dediklerinde sıraya girdikleri türden Batı burjuva demokrasisine yedeklenmiş haklar ve özgürlükler alanındaki “yeni”lik arayışı değildir.

Türkiye parlamenter siyaseti hem iktidar hem de ana muhalefet tarafından ABD tipi (filler ve eşekler) siyasi profille itilirken de siyasal İslam’ın ku-

rumsal egemenliği kuruculuk bağlamında tanımlanırken de “yeni” anayasa gereklidir. Cumbur ya da Millet adı altında ittifakların işlevi de burada açığa çıkmaktadır: Düzen içerisinde kutup dışında kalma potansiyeli bulunan ya da ileride üçüncü bir kutup oluşturma ihtimali olan partileri vekilik, koltuk, makam, ihale, belediye rantıyla çeken mknatsız işlevidir.

Temel neden ise başkadır. Başkanlık sisteminin devletin ve gündelik hayatın tüm alanlarında hukuki kodifikasyonunu tamamlayacak ve Türkiye kapitalizminin ihtiyaçlarına doğrudan cevap verecek “yeni” kurucu perspektif arayışıdır. Kuşkusuz bu arayış hakim ideolojiye uygun olarak biçimlenecektir.

Ülkenin her yeri mahalle arası merdiven altı atölyelerden yeni kurulan organize *sanayi* bölgelerine dek üretim üssüne dönüştürülürken ve üretimi sürdürmek için daha fazla agresifleşirken hem kurumsal meşruiyet hem de *sermayenin sınırsız tahakkümü* için referans metne ihtiyaçları vardır.

**Istanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından açıklanan Türkiye’nin 500 büyük *sanayi* kuruluşu araştırması 2022 yılı sonuçları bu konuda sağlama olacaktır. Türkiye’nin tekeli burjuvazisi-

ni oluşturan **İSO 500**’de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. İlk 50 şirketin net üretimden satış içindeki payı yüzde 52, ilk 100 şirketin payı yüzde 65 oldu. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışlar reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 arttı. **İSO 500**’ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1.2 puan üzerinde gerçekleşti ve *sanayi* ihracatı içindeki payı yüzde 40’lar civarında seyretti.

TÜİK’in 2022 sektör bilançoları da sağlamanın diğer bir boyutunu oluşturuyor. Sektör bilançoları kapsamında bulunan tüm firmaların toplam net satışları 31 trilyon 466 milyar 768 milyon TL, toplam faaliyet kârı ise 2 trilyon 370 milyar 48 milyon TL olarak gerçekleşti. 17 sektörün toplam aktif büyüklüğü yıllık bazda yüzde 69 artışla 26 trilyon 351 milyar liraya, net satışları yüzde 113 artışla 31 trilyon 466 milyar liraya, toplam net dönem kârları ise yüzde 423 artışla 1 trilyon 511 milyar liraya ulaştı. 17 sektörden 15’i 2022 yılı net kâr ile kapatırken, 2 sektörün yılı zararlı tamamladı.

Türkiye kapitalizmi ticaret bakanının zikrettiği “tek yol ihracat” paradigmasına göre büyüme eğilimini sürdürürken, üretimin ve ihracatın mekansal ölçeği genişleyip hacmi artarken, bu tempoju engellemeye dönük her türden hareket (işçi eylemleri, grev, direniş, yargı ve dava süreçleri) müdahale edecekleri aşkardır. Sermaye sınıfı gelecek döneme yatırım yapmaktadır: Başta Avrupa ülkeleri-

nin küresel tedarik ve meta zincirinde emek ve enerji maliyetinin daha düşük olduğu ülkelere yönelmesi ile talepteki daralmadan kaynaklı siparişlerin azalması, mevcut kârların azalması anlamına gelmektedir. **İSO**’nun İhracat İklimi Endeksi verilerine göre ihracatın büyüme katkısı 2021 genelinde ve 2022’nin ilk yarısında yüksek seyrederken, 2022 yılı ikinci yarıda azalmaya başlamış, 2023 ağustos itibarıyla 50 eşik değerinin altına düşerek daralma bölgesine girmiştir. **İSO Türkiye** İmalat PMI’nın yılın ikinci yarısında birlikte daralma bölgesine düşmesi ise şimdiki tablonun bozulması anlamına geliyor. Bu nedenle üretim temposunu ve kâr oranlarını korumak için her türlü müdahale alanının tanımlanması ve araçları çeşitlendirilecektir. 15 Temmuz’dan sonraki OHAL dönemi ve salgın aylarında ilan ettikleri grev yasakları çarpıcı birer örnekti. Anayasanın 54. maddesinde yer alan “Grev hakkı ve lokavt iyi niyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve milli serveti tahrip edecek şekilde kullanılmamaz” ifadesine dayanılarak onlarca grev yasaklandı. Örneğin “yeni” Anayasada bu maddenin korunması, hatta kapsamının genişlemesi muhtemeldir. Patronlar kısıtlı haldeki emekçilerin haklarına bu denli tahammül gösteremeyen “yeni” Anayasa yapım süreci sermayenin daha fazla talep ve temennisine göre biçimlenecek, emeğin anayasal hakları daha fazla törpülenecektir.

Siyasi partiler ve sendikalar açısınan Yeni Anayasa tuzağına düşmemek ilk atılacak adımdır.



# Beklenen enflasyona göre ücret artışı mümkün değil!

**Ekonomist Özlem Derici Şengül, ISO Meclis toplantısında; güven ortamı oluşmadan ve fiyatlama davranışları düzelmeden asgari ücret artışının beklenen enflasyona göre yapılamayacağını belirtti. Erdal Bahçivan ise sıkılaştırma sürecine bağlı olarak finansmana erişimde güçlük yaşanacağını dile getirdi**

## EKONOMİ SERVİSİ

**İ**STANBUL Sanayi Odası (ISO) Meclisi, 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması' (ISO 500) 2022 yılı sonuçlarının açıklanmasından ardından, Eylül ayı toplantısında araştırma sonuçlarını değerlendirdi. 'Yeni Çağın Sanayisi için Dönüşüme Hazırlanırken; 2022 ISO 500 Sonuçlarının Sanayimiz ve Ekonomimiz Açısından Değerlendirilmesi' gündemiyle toplanan açık oturuma, Piri Reis Üniversitesi Rektör Yrd. Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu, Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. S. Burak Arzova ve Spinn Eğitim ve Danışmanlık Kurucu Ortağı Özlem Derici Şengül konuk olarak katılarak ISO 500 Raporu ve ekonomi gündemine ilişkin değerlendirmeler yaptı.

Toplantıda yaptığı değerlendirmede, asgari ücret artışının beklenen enflasyona göre yapılmasının mümkün olmadığını belirten Özlem Derici Şengül, şu ifadeleri kullandı:

"İfade edilen, ücret artışlarının beklenen enflasyona göre yapılması mümkün değil. Geçmişte, 2001 krizinden sonra yapılmıştı. Ancak o zaman piyasadaki bankaların, Merkez Bankası'na güveni ve uyumu daha fazlaydı. Şimdi öyle bir güven ortamı yok. Öncelikle açıklanan beklentilerin gerçekleşmesi gerekiyor. İkinci olarak da piyasadaki fiyatlama davranışlarındaki bozukluğun ortadan kalkması gerekiyor. Örneğin, esnafın ürününe zam yaparken hakkaniyetli olup gereğinden fazla zam yapmaması, ev sahibinin kiracıya ge-

reğinden fazla zam yapmaması gerekiyor. Bunların şu anda uygulanması zor."

## ZENGİNLER DE FAKİRLEŞMİŞ!

Türkiye'nin daha önce hiç yaşamadığı bir enflasyonist dönemden geçtiğini öne süren Prof. Dr. Burak Arzova, "Enflasyonun bu kadar hızlı yükseldiği bir dönem hiç olmadı. Yüksek enflasyon döneminde millette fakirleşti. Zenginler de yoksullar da fakirleşti. Ancak enflasyonun yarattığı en büyük problem ahlak yapısı bozuldu. Fiyatlama davranışları bozuldu. Para kazanmanın her şekilde mübah olduğu bir anlayış yerleşti." dedi.

Ekonomi yönetiminin uyguladığı, iç talebi baskılayarak enflasyonla mücadele yönteminin devam etmesi gerektiğini iddia eden Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu ise "Yüksek enflasyon ortamı şirketleri olumsuz etkiliyor. Gelir dağılımının bozulduğunun farkındayız. Ancak şirketlerin enflasyon ortamında korunması için kârlılığının artması gerekiyor. Enflasyonla mücadele devam etmeli. İç talebi azaltırken de dış talepten büyüme gerekir. Pahalı ülkeden kimse bir şey almaz. Döviz kurunu baskılamamak gerekiyor. Kuru yönetmemiz, kontrollü artışını sağlamamız gerekir. Yoksa piyasa bunu er geç sağlayacaktır. Piyasa koşullarına bırakırsak piyasa bunu çok sert yapar." diye konuştu.

## SANAYİCİLERİ ZORLU BİR YIL BEKLİYOR

Meclis toplantısında yaptığı konuşmada, 2022 yılına ait ISO 500 sonuçları hakkında görüşlerini dile getiren ISO Yöne-



tim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, şu vurguları yaptı:

"Araştırmamız **sanayimizi** zorlu bir yılı, güçlü bir performansla tamamladığının kanıtı niteliğindedir. Küresel ekonomide sıkılan para politikalarının etkilerini gecikmeli olarak görmeye başladık. Gerek dünya üretiminin seyri gerekse Euro Bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarımıza ilişkin beklentiler, 2023'te 2022'ye göre daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor. Küresel görünümün ihracat açısından belirgin bir iyimserlik sunduğunu söylemek oldukça zor.

"Yurt içi gelişmelere bakacak olursak, enflasyon ve cari açık gibi temel makro kırılganlıklarımıza karşı bir mücadele döneminin başlangıcındayız. Bu doğrultuda atılan adımlar kaçınılmaz olarak büyümede bir ivme kaybına yol açacak. **ISO Türkiye** İmalat PMI'nı yılın ikinci yarısıyla birlikte daralma bölgesine düşmüş olması da bunu teyit ediyor."

## SIKILAŞTIRMA FİNANSMANA ERİŞİMİ ZORLAŞTIRACAK

Merkez Bankası'nın, uyguladığı sıkı-

laştırma sürecine bağlı olarak hem iç talepte azalma hem de üretimde finansmana erişimde güçlük yaşanacağını

görmeye başladık. Küresel ekonomide sıkılan para politikalarının etkilerini gecikmeli olarak görmeye başladık. Gerek dünya üretiminin seyri gerekse Euro Bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarımıza ilişkin beklentiler, 2023'te 2022'ye göre daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor. Küresel görünümün ihracat açısından belirgin bir iyimserlik sunduğunu söylemek oldukça zor.

"Yurt içi gelişmelere bakacak olursak, enflasyon ve cari açık gibi temel makro kırılganlıklarımıza karşı bir mücadele döneminin başlangıcındayız. Bu doğrultuda atılan adımlar kaçınılmaz olarak büyümede bir ivme kaybına yol açacak. **ISO Türkiye** İmalat PMI'nı yılın ikinci yarısıyla birlikte daralma bölgesine düşmüş olması da bunu teyit ediyor."

"İhracatın geriye çekildiği bir dönemde, **sanayi** üretimini destekleyen güçlü iç talebin de bir miktar zayıflamasına neden olacaktır. Faiz artırım sürecinin bir başka çıktısı ise **sanayicimizin** finansman maliyetlerindeki belirgin artış olacak. Bu unsurların 2023 **ISO 500** araştırma sonuçlarında satış performansı, finansman maliyetleri, ihracat ve kaynak yapısı gibi göstergelere olumsuz yansımaları şaşırtmayacak."

Teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde **sanayicilere** büyük görevler düştüğünü söyleyen Bahçivan, "**Sanayimizde** öngördüğümüz geleceğin sadece temenilerde kalmaması için, dünün sonuçlarını güncel gelişmeler ve veriler ışığında da değerlendirmeli, gerekli adımları ivedilikle atmalıyız." açıklamasını yaptı.



# SAVUNMA HAVACILIK VE UZAY SANAYİ FUARI

22 - 26 EKİM 2024  
İSTANBUL FUAR MERKEZİ



## Destekleriyle



T.C. DIŞİŞLERİ  
BAKANLIĞI



T.C. İÇİŞLERİ  
BAKANLIĞI



T.C. MİLLÎ SAVUNMA  
BAKANLIĞI



T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ  
BAKANLIĞI



T.C. MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI  
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI



T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ  
SAVUNMA SANAYİİ  
BAŞKANLIĞI



T.C. MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI  
KARA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI



T.C. MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI  
DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI



T.C. MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI  
HAVA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI



T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI  
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI



T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI  
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ



T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI  
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI



AFAD  
T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI  
AFET VE ACIL DURUM  
YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI



T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI  
TÜRKİYE UZAY AJANSI



İSTANBUL  
TİCARET  
ODASI



İSTANBUL  
SANAYİ ODASI